

FORN VÄNNEN

JOURNAL OF
SWEDISH ANTIQUARIAN
RESEARCH

Medeltidsarkeologiskt symposium i Rotterdam

Tegnér, Göran

Fornvännen 1980(75), s. 65-66

http://kulturarvsdata.se/raa/fornvannen/html/1980_065

Ingår i: samla.raa.se

Kongresser

Medeltidsarkeologiskt symposium i Rotterdam

Den 25—27 oktober ägde i Rotterdam det tredje i raden av medeltidsarkeologiska symposier där rum; de tidigare var 1966 och 1973. Jag tar för givet att det första var utformat som de följande — vilka jag själv haft möjlighet att närvara vid — nämligen som en rad föredrag för stor publik med efterföljande korta diskussioner. Symposierna har ägt rum i Museum Boymans-van Beuningen, ett museum med rika konst- och konsthantverkssamlingar. I samband med symposiet har varje år anordnats utställningar med anknytning till symposiets tema. 1966 års tema var "Medeltidsarkeologi i gamla stadskärnor"; det året visades en utställning om medeltida husgeråd av silver, brons, mässing, tenn, glas och keramik. 1973 var temat "Bostad och husgeråd under medeltiden" och utställningen visade H. J. E. van Beuningens egen samling av tysk och holländsk keramik från 1100-tal till 1600-tal under mottot "Verdraaid — goed gedraaid" (oöversättlig ordlek). Årets tema var "Livskvaliteten i en medeltida stad" och man visade en utställning med tennföremål från Amsterdam, Haag och Rotterdam. Dess tyngdpunkt låg egentligen i 1600–1700-talen; museets egen permanenta samling av motsvarande föremålsgrupper var minst lika imponerande som utställningen.

Liksom föregående år framträdde en rad föredragshållare från Holland, Tyskland, Österrike, Frankrike och England. Årets tema innebär ju ett mycket vitt begrepp, som kan täcka ungefär vad som helst som rör medeltiden; sammanfattningsvis kan sägas att ämnen främst rörde det dagliga livet under medeltiden.

Professor *H. Kühnel* och *G. Jaritz*, båda från Institut für mittelalterliche Realien-

kunde Österreichs, redogjorde i sina föredrag för hur detta institut arbetar. Tre källor är viktigast: medeltida utbildningar, skriftliga källor samt slutligen bevarade bruksföremål. Kühnel redogjorde för metodiken i allmänhet — bl. a. kan nämnas att institutet förfogar över ett bildarkiv om 8 000 svartvita bilder och 6 000 färgbilder — medan Jaritz belyste sitt ämne "Alltagsleben und Sachkultur in österreichischen Städten des Mittelalters" med skriftligt källmaterial. (I detta sammanhang bör det påpekas att institutet i september 1976 stod som värd för en kongress i Krems a. d. Donau över temat "Das Leben in der Stadt des Spätmittelalters"; ett kongresstryck med samma titel är utgivet av Österreichische Akademie der Wissenschaften 1977 som nr 2 av institutets skrifter, där den första belyser "Die Funktion der schriftlichen Quelle in der Sachkulturforschung".)

W. C. W. Wijntjes från Vattenverket i Groningen redogjorde för den medeltida stadens vattenförsörjning, något som måste ha tillhört de största problemen. Vattenrening existerade ju inte, och endast genom lukt och smak kunde man bedöma om vatten var tjänligt eller inte.

Dr *G. T. Haneveldt* från Pathologisch Instituut i Utrecht gav en översiktlig och relativt elementär redogörelse för osteologins, (eller, som ämnet löd, medieval bone pathology) möjligheter att lösa historiska problem. Bland de exempel som togs upp var bl. a. skelettmaterialet från Korsbetningsgravarna utanför Visby. Avslutningsvis pläderade han för ett nära samarbete mellan arkeologer, osteologer och arkeopatologer.

H. A. Heidinga från Amsterdam visade en föremålstyp som tidigare inte tillräckligt upp-

märksammats, nämligen av lergods tillverkade stöd för stekspett; sådana finns i medeltida avbildningar, bl. a. Luttrell-psaltaren. Heidinga visade en rad exempel. Troligen kan några i Sverige funna föremål vara stekspettstöd, något som vi hoppas så småningom kunna belysa i *Fornvännen*. Stöden har i det arkeologiska materialet kunnat beläggas från 1200-talet till 1500-talet, men tyngdpunkten ligger i 1300—1400-talen.

Professor *Danielle Fèvre* från Centre d'Archéologie Médiéval i Strasbourg berättade om undersökningar — framförallt byggnadshistoriska — i en liten medeltida befäst stad söder om Lyon, Cruas. Husen, som låg mycket tätt, var byggda av sten i tre våningar: källare, boningsrum och vind. Källarna var inredda för vinberedning. Av fast inredning kunde konstateras inbyggda skåp av olika typer samt eldstäder med kupor. Bebyggelsen härrör i sitt nuvarande skick från 1400-talet.

Evelyn Baker från Bedfords kommunala Archaeological Field Team tog upp en grupp kakelgolv från 1300-talet; de viktigaste var bevarade golv i Warden Abbey och Elykatedralen. De var utförda i en teknik som brukar benämnas opus sectile. Kaklen har bildat figurmotiv, inramade av bårder med geometriska motiv. Tekniken liknar glasmålningsteknik: kroppsdelar, dräkter etc. tillskurna efter mallar och glaserade och brända bildar scener och dekorativa bårder. De latinska benämningarna på respektive delar är inristade på baksidorna och visar att litterata personer varit inblandade i produktionen.

John Hurst, efter Dunning's bortgång för några år sedan väl Englands främste kännare av medeltidskeramik, talade om nederländsk import av senmedeltida spansk keramik med lysterglasyr. Fyra källor står till buds: skriftliga källor rörande de burgundiska hertigarnas import av sådan keramik till Brügge, tallrikar av Valenciatillverkning

med det burgundiska vapnet, avbildningar i flamländskt måleri och slutligen arkeologiska fynd. Ett utomordentligt stort fynd av skärvor — ca 300 st — vid Sluis 1971 har givit rika möjligheter att studera vilka typer som vid mitten av 1400-talet importerades till Nederländerna. Man får också en bild av det ökande välståndet och hur den rikt dekorerade keramiken kom att gradvis på bordet ersätta metallen.

Sammanfattningsvis kan sägas att föredragen var av varierande halt rent innehållsligt, såsom väl alltid är fallet i sådana sammanhang. I några fall blev innehållet lidande av ett illa disponerat framförande. Jämfört med 1973 hade några förändringar införts: de holländska föredragen var samlade till den sista dagen, något som var förnuftigt. Där emot hade man inte någon exkursion, vilket med tanke på de positiva erfarenheterna av 1973 års exkursion till Dordrecht var beklagligt. Tyvärr var tidsschmat så pressat att det blev mycket litet tid för det personliga kontaktknytande som är en av de viktiga ingredienserna i kongresser och symposier. Tiden medgav inte heller några diskussioner efter föredragen.

Årets föredrag kommer som tidigare att publiceras i serien *Rotterdam Papers*; man kommer försöka få ut den nya volymen redan före sommaren 1980. Då dessa skrifter inte är lika lättillgängliga som de är innehållsrika, meddelar jag här den adress från vilken de kan beställas: Coördinatie commissie van advies inzake archeologisch onderzoek binnen het ressort Rotterdam, c/o Mrs T. E. Henkes-Siertsema, Landswerf 1, 3211 BR Geervliet, Holland.

Serien innehåller hittills två symposievolymer, *Rotterdam Papers I* och *II* med bidrag på engelska, franska, tyska och holländska. Som nr *III* har en keramikugn i Utrecht från omkring 1300 publicerats, tyvärr dock helt på holländska.

Göran Tegnér